

УДК 343.9:343.226(477)

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.80.1.78>

РОЛЬ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В ЗАПОБІГАННІ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ¹

Мороз О.Б.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного права та адміністративного процесу
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Хатнюк Ю.А.,

*кандидат юридичних наук, доцент
завідувач кафедри адміністративного права та адміністративного процесу
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Мороз О.Б., Хатнюк Ю.А. Роль органів Національної поліції в запобіганні та протидії домашньому насильству.

У статті досліджується, Національна поліція як публічний орган влади реалізує спеціальні заходи щодо запобігання та протидії домашньому насильству, застосовуючи в разі потреби заходи адміністративного примусу щодо кривдників. На органи Національної поліції безпосередньо покладено обов'язок виявлення фактів домашнього насильства, з подальшим реагуванням на них. Важливим аспектом покращення діяльності органів Національної поліції є встановлення довіри з постраждалими сім'ями, які через страх осуду з боку суспільства бояться звертатися щодо фактів вчинення домашнього насильства. Органи Національної поліції також проводять профілактичну діяльність, спільно з громадськістю, щодо надання суспільству відповідної інформації про запобігання та протидію домашньому насильству.

Проблема домашнього насильства не нова, вона існувала ще з початку зародження людства, з початку зародження громад і понять сімейних звичаїв. Але те, що сьогодні деякі країни навчилися адекватно боротися із цією проблемою, а деякі поки просто мовчать про неї, не означає, що проблеми не існує взагалі. Ухвалення у 2018 році нового Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» є вагомою зміною в кращий бік, але, щоб він працював на повну, треба докласти багато зусиль усього населення країни.

Правовою основою діяльності Національної поліції в цій сфері є нормативно-правові акти у сфері запобігання та протидії домашньому насильству – офіційно оформлені результати волевиявлення суб'єкта у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, що здійснені в односторонньому порядку і тягнуть за собою юридичні наслідки. До уповноважених підрозділів органів Національної поліції щодо запобігання та протидії домашньому насильству можна віднести:

- дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громади;
- поліцейських ювенальної превенції;
- підрозділи патрульної поліції та групи реагування патрульної поліції;
- підрозділи слідства та дізнання;
- сектори протидії домашньому насильству та мобільні групи реагування на факти вчинення домашнього насильства.

Ключові слова: діяльність, органи Національної поліції, захист, протидія домашньому насильству, діти, суб'єкти, захист, повноваження, права

¹ «Фінансується Європейським Союзом. Проте висловлені погляди та думки належать лише авторам і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Європейського виконавчого агентства з питань освіти та культури. Ні Європейський Союз, ні грантодавець не можуть нести за них відповідальність».

Moroz O.B., Khatniuk Yu.A. The role of national police bodies v preventions and countermeasures for household violence.

The article examines whether the National Police, as a public authority, implements special measures to prevent and counter domestic violence, using, if necessary, measures of administrative coercion against offenders. The National Police bodies are directly charged with the duty of detecting facts of domestic violence, with subsequent response to them. An important aspect of improving the performance of the National Police is to establish trust with the affected families, who are afraid to come forward about the facts of domestic violence due to fear of condemnation from society. The authorities of the National Police also carry out preventive activities, together with the public, to provide the society with relevant information on the prevention and counteraction of domestic violence.

The problem of domestic violence is not new, it has existed since the beginning of humanity, since the beginning of communities and concepts of family customs. But the fact that today some countries have learned to adequately deal with this problem, and some are simply silent about it, does not mean that the problem does not exist at all. The adoption of the new Law of Ukraine “On Prevention and Combating Domestic Violence” in 2018 is a significant change for the better, but for it to work fully, a lot of effort from the entire population of the country must be made. The legal basis of the National Police’s activity in this area is the normative legal acts in the field of prevention and counteraction of domestic violence - officially formalized results of the subject’s will in the field of prevention and counteraction of domestic violence, carried out unilaterally and entailing legal consequences.

The following are the authorized divisions of the National Police bodies for the prevention and counteraction of domestic violence:

- precinct police officers and community police officers;
- juvenile prevention police officers;
- patrol police units and patrol police response groups;
- investigation and inquiry units;
- domestic violence counteraction sectors and mobile response groups to incidents of domestic violence.

Key words: activity, National Police bodies, protection, countering domestic violence, children, subjects, protection, powers, rights.

Постановка проблеми. Теоретико-методологічний аналіз проблеми визначення ролі органів Національної поліції в адміністративно-правовому реагуванні на вчинення домашнього насильства дає підстави для віднесення до головних її напрямів дослідження питання формулювання основних підходів до формування їх переліку, визначення коло уповноважених підрозділів органів Національної поліції щодо запобігання та протидії домашньому насильству, визначення місця в системі суб’єктів протидії домашньому насильству та окреслення видів повноважень. Вивчення означеної проблеми буде актуальним як у теоретично-науковому, так і законодавчо-нормативному аспектах.

Мета написання статті. Ця стаття присвячена дослідженню ролі органів Національної поліції в запобіганні та протидії домашньому насильству. Визначення кола уповноважених підрозділів органів Національної поліції щодо запобігання та протидії домашньому насильству, визначення місця в системі суб’єктів протидії домашньому насильству та окреслення видів повноважень.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ст. 6 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» Національна поліція України в особі її уповноважених органів та підрозділів є категорією суб’єктів, які називають «іншими органами та установами, на які покладаються функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству».

Запобігання домашньому насильству – система заходів, що здійснюють органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, а також громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, та спрямовані на:

- підвищення рівня обізнаності суспільства щодо форм, причин і наслідків домашнього насильства;
- формування нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки в приватних стосунках, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед до постраждалих дітей;
- викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов’язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються [1].

Протидія домашньому насильству – система заходів, що здійснюють органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, а також громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, та спрямовані на – припинення домашнього насильства;

– надання допомоги та захисту постраждалій особі, відшкодування їй завданої шкоди;
– належне розслідування випадків домашнього насильства, притягнення до відповідальності кривдників та зміну їхньої поведінки [1].

Систему законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, як і будь-якої сфери правового регулювання, складають нормативно-правові акти, які є офіційними письмовими документами, прийнятими уповноваженими на те суб'єктами у визначеній законодавством формі та за встановленою законодавством процедурою, спрямований на регулювання суспільних відносин, що містить норми права, має неперсоніфікований характер і розрахований на неодноразове застосування [3, с. 314].

Отже, правовою основою діяльності Національної поліції в цій сфері є нормативно-правові акти у сфері запобігання та протидії домашньому насильству – офіційно оформлені результати волевиявлення суб'єкта у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, що здійснені в односторонньому порядку і тягнуть за собою юридичні наслідки [3, с. 314].

Для вивчення законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству пропонуємо взяти за основу розподіл нормативно-правових актів залежно від суб'єкта їх видання й виокремити такі групи:

1. Міжнародні нормативно-правові акти у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. До них насамперед зараховують Конвенцію Ради Європи про запобігання та протидію домашньому насильству, а також боротьбу із цим явищем (Стамбульська конвенція), яку Україна підписала в 2011 році, проте на сьогодні ще не ратифікувала;

2. Закони України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, а саме: Конституція України, Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07 грудня 2017 року № 2229-VIII, Кримінальний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Цивільний кодекс України, Цивільний процесуальний кодекс України, Сімейний кодекс України, Закон України «Про органи і служби у справах дітей» від 24 січня 1995 року № 20/95-ВР.

3. Підзаконні нормативно-правові акти у сфері запобігання та протидії домашньому насильству:
– підзаконні нормативно-правові акти у сфері запобігання та протидії домашньому насильству загального призначення, тобто ті, які мають значення для всіх суб'єктів, діяльність яких пов'язана із запобіганням та протидією домашньому насильству. Наприклад, Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі» від 22 серпня 2018 року № 658, Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі» від 22 серпня 2018 року № 654; Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового положення про притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі» від 22 серпня 2018 року № 655; Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини» від 24 вересня 2008 року № 866 тощо.

– підзаконні нормативно-правові акти у сфері запобігання та протидії домашньому насильству спеціального призначення, тобто ті, що безпосередньо стосуються діяльності Національної поліції України. До них слід зарахувати такі:

1. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06.11.2015 № 1376 «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції», який визначає порядок документування адміністративних правопорушень, передбачених ст. 173-2 КУпАП [4].

2. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 01.08.2018 № 654 «Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника», який визначає процедуру винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника [5].

3. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 25.02.2019 № 124 «Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України», який установлює процедуру взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України з метою недопущення повторного вчинення домашнього насильства, забезпечення контролю за дотриманням кривдником тимчасових обмежень його прав та виконанням обов'язків, покладених на нього у зв'язку з учиненням домашнього насильства [6].

4. Наказ Міністерства соціальної політики України та Міністерства внутрішніх справ України від 13.03.2019 № 369/180 «Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства», який визначає процедуру проведення оцінки вірогідності продовження чи повторного вчинення домашнього насильства, настання тяжких або особливо тяжких наслідків його вчинення, а також смерті постраждалої особи, із метою визначення ефективних заходів реагування, спрямованих на припинення такого насильства та попередження його повторного вчинення [7].

У ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» серед переліку її повноважень визначено вживання заходів для запобігання та протидії домашньому насильству або насильству за ознакою статі.

Зазначене повноваження більш конкретизовано в Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [2]. Так, до повноважень уповноважених підрозділів органів Національної поліції України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству належать:

- виявлення фактів домашнього насильства та своєчасне реагування на них;
- прийом і розгляд заяв та повідомлень про вчинення домашнього насильства, зокрема розгляд повідомлень, що надійшли до кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей, ужиття заходів для його припинення та надання допомоги постраждалим особам з урахуванням результатів оцінки ризиків у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спільно з Національною поліцією України;
- інформування постраждалих осіб про їхні права, заходи й соціальні послуги, якими вони можуть скористатися;
- винесення термінових заборонних приписів стосовно кривдників;
- взяття на профілактичний облік кривдників та проведення з ними профілактичної роботи в порядку, визначеному законодавством;
- здійснення контролю за виконанням кривдниками спеціальних заходів протидії домашньому насильству впродовж строку їх дії;
- анулювання дозволів на право придбання, зберігання, носіння зброї та боєприпасів їх власникам у разі вчинення ними домашнього насильства, а також вилучення зброї та боєприпасів у порядку, визначеному законодавством;
- взаємодія з іншими суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, відповідно до статті 15 Закону;
- звітування центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення повноважень у цій сфері у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству [2].

Мінченко С.І., Дмитрашук О.С. в своєму дослідженні, визначаючи основні положення підрозділів Національної поліції, зазначили, що на неї також покладаються такі спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству, як терміновий заборонний припис стосовно кривдника (виноситься уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України строком до 10 діб у разі існування безпосередньої загрози життю чи здоров'ю постраждалої особи з метою негайного припинення домашнього насильства); взяття кривдника на профілактичний облік уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України та проведення з ним профілактичної роботи. Однак, автори відразу відзначають проблему, яка полягає у питанні, як саме Національна поліція має здійснювати всі заходи із запобігання та протидії домашнього насильства, адже не кожна жінка (тим більше у певних випадках – чоловік), що потерпає від домашнього насиль-

ства, будуть згодні про це заявити до правоохоронних органів, що відображається у статистичних даних щодо офіційно зареєстрованих фактів домашнього насильства [13].

Біленко П. у своїй праці зазначає, що відсутній чіткий перелік уповноважених підрозділів органів Національної поліції України, які вживають заходів для запобігання досліджуваному явищу. Однак в історіографії до таких відносять: патрульну поліцію; підрозділи ювенальної превенції; службу дільничних офіцерів поліції та поліцейські офіцери громади [14, с. 159].

На думку Довгунь К.В., уповноважені представники поліції можуть протидіяти аналізованому негативному соціальному вищу шляхом його попередження, припинення, здійснення адміністративно-юрисдикційної діяльності щодо кривдників, ухвалення термінових заборонних приписів, шляхом складання протоколів про адміністративні правопорушення, застосовуючи при цьому засоби адміністративного примусу відповідно до законодавства [15, с. 107].

На нашу думку, до уповноважених підрозділів органів Національної поліції щодо запобігання та протидії домашньому насильству можна віднести:

- дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громади;
- поліцейських ювенальної превенції;
- підрозділи патрульної поліції та групи реагування патрульної поліції;
- підрозділи слідства та дізнання;
- сектори протидії домашньому насильству та мобільні групи реагування на факти вчинення домашнього насильства.

Дільничні офіцери поліції та поліцейські офіцери громади.

Повноваження дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громади, зокрема і щодо запобігання та протидії домашньому насильству, закріплені в наказі МВС України «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громади» від 28 липня 2017 року № 650 [8].

Ужиття заходів для запобігання та протидії домашньому насильству у його припинення є одним із основних напрямів діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громади. Дільничні офіцери поліції та поліцейські офіцери громади виявляють на поліцейській дільниці осіб, схильних до вчинення домашнього насильства (кривдників), та вживають превентивних заходів, передбачених законодавством і спрямованих на запобігання правопорушенням, пов'язаним з домашнім насильством.

Під час взаємодії з населенням дільничні офіцери поліції та поліцейські офіцери громади можуть ініціювати пропозиції перед безпосереднім керівництвом щодо вжиття заходів з метою запобігання вчиненню домашнього насильства. У разі виявлення випадків домашнього насильства дільничні офіцери поліції та поліцейські офіцери громади застосовують всі можливі заходи для надання невідкладної, зокрема домедичної допомоги особам, які постраждали, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я. При виявленні фактів насильства на дільничного офіцера поліції та поліцейського офіцера громади покладається застосування не лише запобіжних, а й примусових заходів.

Крім того, дільничні офіцери поліції та поліцейські офіцери громади ставлять на превентивний (профілактичний) облік та в межах своєї компетенції проводять профілактичну роботу з особами, схильними до вчинення домашнього насильства (кривдниками).

Також до повноважень дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громади віднесено підготовку матеріалів про анулювання дозволів на право придбання, зберігання, носіння зброї та боєприпасів їх власникам у разі вчинення ними домашнього насильства, надсилання їх до уповноваженого підрозділу з контролю за обігом зброї та дозвільної системи з метою прийняття рішення щодо анулювання дозволів у порядку, визначеному законодавством, а також вилучення зброї та боєприпасів [9, с.75].

Ювенальні поліцейські.

Повноваження поліцейських ювенальної превенції, зокрема і щодо запобігання та протидії домашньому насильству, закріплені в наказі МВС України «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції» від 19 грудня 2017 року № 1044 [10].

Вжиття заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству, вчиненому дітьми та стосовно них, а також жорстокому поводженню з дітьми є одним із основних завдань підрозділів ювенальної превенції.

До основних повноважень підрозділів ювенальної превенції згідно наказу МВС України від 19.12.2017 № 1044 віднесено:

- інформування відповідних місцевих органів державної влади щодо батьків, інших законних представників, які не виконують обов'язки щодо виховання дітей, жорстоко з ними поведуться чи вчиняють стосовно дітей домашнє насильство;

- виявлення фактів вчинення домашнього насильства та своєчасне реагування на них.

Розділ V Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції присвячений особливостям організації роботи та здійснення заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству, вчиненому дітьми та стосовно них. Так, поліцейські підрозділів ЮП уживають заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству в межах Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Повноваження поліцейських підрозділів ЮП у сфері запобігання та протидії домашньому насильству поширюються на випадки, коли особа, яка вчинила домашнє насильство, або особа, яка зазнала домашнього насильства чи стала свідком (очевидцем) такого насильства, не досягла 18-річного віку:

- виявляють факти домашнього насильства, вчиненого дітьми і стосовно дітей, та реагують на них в порядку, визначеному законодавством;

- приймають і розглядають заяви та повідомлення про факти домашнього насильства, вчиненого дітьми та стосовно дітей, вживають заходів для його припинення та надання допомоги постраждалим особам;

- виносять термінові заборонні приписи стосовно кривдників;

- вживають заходів щодо взяття на профілактичний облік та проведення профілактичної роботи з дітьми-кривдниками;

- здійснюють контроль за виконанням дітьми-кривдниками спеціальних заходів протидії домашньому насильству протягом строку їх дії;

- інформують постраждалих осіб про їхні права, заходи і соціальні послуги, якими вони можуть скористатися;

- взаємодіють з іншими суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, в порядку, визначеному законодавством;

- здійснюють повноваження у сфері запобігання та протидії домашньому насильству з урахуванням міжнародних стандартів реагування правоохоронних органів на випадки домашнього насильства та оцінки ризиків;

- проводять оцінку ризиків вчинення домашнього насильства у визначеному законодавством України порядку [10].

Також поліцейські ювенальної превенції здійснюють поліцейське піклування щодо дітей відповідно до законодавства України.

Крім того, з питань протидії домашньому насильству підрозділи ювенальної превенції взаємодіють з іншими уповноваженими органами та підрозділами Національної поліції України, органами державної влади й органами місцевого самоврядування, об'єднаними територіальними громадами, міжнародними та громадськими організаціями [9, с. 78].

Патрульні поліцейські та групи реагування патрульної поліції.

Положення про Департамент патрульної поліції затверджене наказом Національної поліції України від 06 листопада 2015 року № 73. Дане Положення не містить окремих положень щодо реагування на випадки домашнього насильства, проте визначає, що до основних завдань Департаменту патрульної поліції належить своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події. Домашнє насильство є правопорушенням, а отже патрульна поліція має своєчасно реагувати на повідомлення про його вчинення.

Патрульна поліція та групи реагування патрульної поліції реагують на заяви та повідомлення про правопорушення або події, пов'язані з домашнім насильством, що надходять телефоном за скороченим номером екстреного виклику поліції «102», після прибуття на місце події шляхом встановлення особи, яка здійснила відповідний виклик, особи кривдника, ймовірних свідків події, інших обставин, важливих для прийняття рішення суб'єктом владних повноважень [9, с. 79].

За наявності в учиненому кривдником діянні ознак адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення, поліцейські патрульної поліції або груп реагування патрульної поліції складають протоколи про адміністративне правопорушення, які надалі з іншими матеріалами, що підтверджують факти учинення адміністративного правопорушення, передаються в територіальний підрозділ поліції для доопрацювання або місцевий суд для розгляду і прийняття рішення у справі.

Поліцейськими патрульної поліції та груп реагування патрульної поліції до кривдника також може застосовуватись винесення термінового заборонного припису на підставі оцінки ризиків.

У разі виявлення у вчиненому кривдником діянні ознак кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством, на місце події поліцейськими патрульної поліції або груп реагування патрульної поліції викликається слідчо-оперативна група для подальшого реагування в межах компетенції [9, с. 79].

Підрозділи слідства та дізнання.

Особливості організації діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України регламентовано Інструкцією, затвердженою наказом МВС України від 06 липня 2017 року № 570, підрозділів дізнання органів Національної поліції — наказом МВС України від 20 травня 2020 року № 405. [11].

Дані Інструкції не містять окремих положень щодо реагування на випадки домашнього насильства. Проте організація роботи слідчих підрозділів та підрозділів дізнання органів Національної поліції України передбачає ефективну участь слідчих та дізнавачів у захисті особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охороні прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження шляхом:

- здійснення розгляду заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення;
- внесення відповідних відомостей про їх вчинення до Єдиного реєстру досудових розслідувань;
- проведення всебічного, повного та неупередженого досудового розслідування кримінальних правопорушень у порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України;
- забезпечення реалізації в повному обсязі прав і законних інтересів усіх учасників кримінального провадження;
- ужиття своєчасних заходів для забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальними правопорушеннями [11].

Мобільні групи реагування на факти вчинення домашнього насильства та сектори протидії домашньому насильству.

Станом на 2021 рік по всій території України функціонувало 86 мобільних груп реагування на факти вчинення домашнього насильства та 44 штатні підрозділи (сектори) протидії домашньому насильству [9, с. 80]. Вони працюють у 67 містах країни [16].

Мобільні групи несуть службу цілодобово та виконують покладені на них обов'язки. Основною формою несення служби є реагування на заяви чи повідомлення про вчинення домашнього насильства на автотранспортних засобах. З урахуванням оперативної обстановки режим роботи мобільних груп може змінюватися з дотриманням вимог законодавства. Наряд мобільної групи включається до розрахунку сил і засобів чергової зміни, під час несення служби організаційно підпорядковуються оперативному черговому. Забороняється використовувати поліцейських мобільних груп для виконання завдань, що не входять до їхніх обов'язків. Поліцейські, які під час чергування не задіяні на виклики, можуть залучатися до проведення просвітницької роботи спільно із суб'єктами, які здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Основні завдання мобільної групи реагування на факти вчинення домашнього насильства:

- своєчасне реагування на факти домашнього насильства;
- приймання від постраждалих, а також від інших осіб, у тому числі від суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання насильству, заяв та повідомлень про вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі;
- ужиття заходів для припинення домашнього насильства та надання допомоги постраждалим особам з урахуванням результатів оцінки ризиків;
- інформування постраждалих осіб про їхні права, заходи і соціальні послуги, якими вони можуть скористатися;
- винесення термінових заборонних приписів стосовно кривдників;
- взаємодія з іншими суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- інформування підрозділів контролю за обігом зброї з метою анулювання дозволів на право придбання, зберігання, носіння зброї та боєприпасів їх власникам у разі вчинення ними домашнього насильства, а також вилучення зброї та боєприпасів у порядку, визначеному законодавством;

- складання протоколів про адміністративні правопорушення та здійснення у визначених законом випадках провадження у справах про адміністративні правопорушення;

- проведення профілактичної роботи з кривдниками та контроль за дотриманням вимог заходів тимчасового обмеження прав кривдника або покладенням на нього обов'язків.

Мобільні групи взаємодіють з іншими підрозділами Національної поліції, підприємствами, установами й організаціями всіх форм власності, іншими державними і громадськими організаціями, діяльність яких пов'язана із здійсненням заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству [9, с. 83].

Основні права та обов'язки уповноважених підрозділів Національної поліції у сфері запобігання та протидії домашньому насильству: 1) виявляти факти домашнього насильства та своєчасно реагувати на них;

2) приймати від постраждалих, а також від інших осіб, зокрема від суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері запобігання насильству, заяви та повідомлення про вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі;

3) уживати заходів для припинення домашнього насильства та надавати допомогу постраждалим особам з урахуванням результатів оцінки ризиків;

4) інформувати постраждалих осіб про їхні права, заходи та соціальні послуги, якими вони можуть скористатися;

5) виносити термінові заборонні приписи стосовно кривдників;

6) проводити профілактичну роботу з кривдниками;

7) взаємодіяти з іншими суб'єктами, які здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

8) проникати до житла особи без вмотивованого рішення суду в невідкладних випадках, пов'язаних із припиненням вчинюваного акту домашнього насильства, у разі безпосередньої небезпеки для життя чи здоров'я постраждалої особи;

9) забезпечувати влаштування до притулку для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, за виключенням осіб: у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння; з ознаками гострих інфекційних і венеричних захворювань; із психічними захворюваннями у гострій стадії, хронічними психічними захворюваннями у стадії загострення, пограничними станами, що супроводжуються розладами поведінки, шкідливими для хворого й інших осіб; з інфекційними захворюваннями шкіри та волосся, хворими на туберкульоз; за інших обставин, що свідчать про безпосередню небезпеку постраждалої особи для себе або для інших осіб;

10) складати протоколи про адміністративні правопорушення відповідно до статті 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення [2].

Таким чином, можна сказати, що Національна поліція не є спеціально-уповноваженим суб'єктом системи запобігання та протидії домашньому насильству, однак за своїм адміністративно-правовим становищем належить до цієї системи, виконуючи превентивну, правоохоронну та правозахисну функцію щодо запобігання та протидії домашньому насильству в сім'ї. Національна поліція як публічний орган влади реалізує спеціальні заходи щодо запобігання та протидії домашньому насильству, застосовуючи в разі потреби заходи адміністративного примусу щодо кривдників. На органи Національної поліції безпосередньо покладено обов'язок виявлення фактів домашнього насильства, з подальшим реагуванням на них. Важливим аспектом покращення діяльності органів Національної поліції є встановлення довіри з постраждалими сім'ями, які через страх осуду з боку суспільства бояться звертатися щодо фактів вчинення домашнього насильства. Органи Національної поліції також проводять профілактичну діяльність, спільно з громадськістю, щодо надання суспільству відповідної інформації про запобігання та протидію домашньому насильству [12, с. 141].

Висновки. На підставі вище викладеного, можна підсумувати, що уповноважені підрозділи органів Національної поліції являються суб'єктами із здійснення запобігання та протидії домашньому насильству із притаманними виключно їм специфічними завданнями та обов'язками. Законами України «Про Національну поліцію» та «Про запобігання та протидію домашньому насильству» не уточнено, які саме уповноважені підрозділи органів Національної поліції виконують дані завдання та обов'язки. Однак, спираючись на низку виконуваних співробітниками поліції задач, з'ясовано, що такими являються: працівники патрульної поліції та поліцейські ГРПП та

СРПП, співробітники мобільних груп з реагування на факти домашнього насильства, дільничні офіцери поліції та поліцейські офіцери громади, інспектори ювенальної превенції, шкільні офіцери поліції, слідчі. Це повинно бути відображено у чинному українському законодавстві шляхом внесення відповідних доповнень та уточнень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07 грудня 2017 року № 2229-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 5. Ст. 35.
2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. Редакція від 06.02.2023. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.
3. Поліцейська діяльність: підручник / С.С. Вітвіцький, В.С. Тулінов, О.М. Мердова та ін.; за заг. ред. проф. С.С. Вітвіцького. – Київ: ВД Дакор, 2021. 372 с.
4. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: Наказ МВС України від 6 листопада 2015 р. № 1376. (Із змінами, внесеними згідно з Наказом МВС України № 808 від 05.11.2021). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15>.
5. Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 01.08.2018 № 654. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-18#Text>.
6. Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 25.02.2019 № 124. «URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0270-19#Text>.
7. Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства: Наказ Міністерства соціальної політики України та Міністерства внутрішніх справ України від 13.03.2019 № 369/180. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0333-19#Text>.
8. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад: Наказ МВС України від 28 липня 2017 р. № 650. (Із змінами і доповненнями, внесеними наказом МВС України від 18 травня 2022 року № 301). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14>.
9. Роль і завдання поліції в місцевій системі запобігання та протидії домашньому насильству: посіб. / С.В. Альошкін, К.Л. Бойчук, О.В. Даценко, О.В. Ковальова / за заг. ред. А.Б. Благої. К., 2023. 221 с.
10. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: Наказ МВС України 19.12.2017 р. № 1044. Редакція від 21.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text>.
11. Про затвердження Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України: Наказ МВС України від 20 травня 2020 року № 405. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0491-20#Text>.
12. Притолок Н.М. Національна поліція як суб'єкт запобігання та протидії насильству в сім'ї. *Юридична наука*. № 7(109)/2020. С. 137–143.
13. Мінченко С.І., Дмитрашук О.С. Протидія злочинності: кримінально-правове, кримінологічне та криміналістичне забезпечення. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 2. С. 106–111.
14. Біленко П. Уповноважені органи Національної поліції України як суб'єкти запобігання та протидії домашньому насильству. *Підприємництво, господарство і право*, 2019. № 10. С. 157–161.
15. Довгунь К.В. Адміністративно-правові засади діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2021. 202 с.
16. По всій Україні функціонує 86 груп поліції з реагування на випадки домашнього насильства. Катерина Павліченко. Всеукраїнська акція "16 днів проти насильства". URL: <https://mvs.gov.ua/press-center/news/po-vsii-ukrayini-funkcionuje-86-grup-reaguvannya-na-proyav-domasnyogo-nasilstva-katerina-pavlicenko>.